

V patnáctém čísle *Sešitu* pokračujeme ve zveřejňování studií, jež vzešly z příspěvků přednesených na konferenci „Mezi Východem a Západem. Jak se v poválečném Československu psalo o výtvarném umění?“, která proběhla v listopadu loňského roku na Vysoké škole uměleckoprůmyslové. V této souvislosti znova opakujeme dík organizačnímu týmu konference (Hana Buddeus, Mariana Dufková, Václav Janoščík, Johana Lomová, Pavla Pauknerová) za laskavé zprostředkování těchto materiálů.

Jestliže se tři studie a rozhovor, otištěné v předchozím čísle, dotýkaly především problematiky metodologického ukotvení českého dějepisu umění v padesátých až sedmdesátých letech mezi marxismem, ikonologií, fenomenologií a feminismem, pak se dvě studie otevírající toto číslo zaměřují na debaty kolem nových uměleckých tendencí, jakými byly v sedmé a osmé dekádě konceptualismus a postmoderna. Beata Jablonská v textu „Spor o slovenské ‚More‘“ seznamuje s napínavou diskusí o počátcích konceptualismu na Slovensku, v níž zaujímá kontroverzní postavení obraz „More“ Júlia Kollera z jeho studentských let (1963–1964). Hraniční status tohoto díla je dán spojením tradičního média malby s lingvistickým prvkem, jenž naznačuje konceptuální přístup. Josef Ledvina ve své sondě do dobové debaty ukazuje, že „historická pravda“ postmoderního umění tkví především v samotné podobě sporu o jeho definici, ve kterém sehrál klíčovou úlohu text Jany a Jiřího Ševčíkových „Loučení s modernismem“ (1985) a protichůdná stanoviska reprezentovaná například Josefem Kroutvorem či Janem Křížem. Vágní vymezení podle příslušnosti k určité generaci umělců soutěží s normativními určeními pojmu; zatímco jedna pozice nazývá postmoderním umění „nové“, „aktuální“, druhá zase spojuje tento pojem s oživením tradičních výtvarných médií.

Na blok spojený s konferencí „Mezi Východem a Západem“ v čísle navazují další dvě studie. S tematikou konference těsně souzní text Pavlíny Morganové „Smysl slova spočívá v jeho použití. Jiří Kolář – Yoko Ono“. Autorka

vychází z fascinující podobnosti dvou knih, jež takřka současně vydaly dvě zmíněné osobnosti působící v radikálně odlišných prostředích a mající neméně rozdílné umělecké a životní zázemí, a podává erudovaný úvod do kontextu tvorby každé z nich.

Poslední studií v tomto čísle je text Kariny Pfeiffer Kottové, který se zaměřuje na aktuální sebekritické strategie výstavních a sbírkotvorných institucí věnujících se současnému umění. Pfeiffer Kottová seznamuje s teoretickými východisky tzv. „nového institucionalismu“, a zároveň analyzuje řadu příkladů „kritických“ muzeí, galerií a uměleckých center, jež v návaznosti na přehodnocení modernistického modelu „bílé kostky“ hledají nové cesty, jak reagovat na sociální a politický kontext svého fungování.

Spektrum pohledů na kvas uměleckých tendencí druhé poloviny dvacátého století doplňuje recenze Ondřeje Buddeuse na letos vydanou antologii „Česká vizuální poezie. Teoretické texty“, kterou připravila Eva Krátká. Autor recenze sice uznává význam tohoto edičního počínu, avšak zároveň poukazuje na některá úskalí patrná v úvodu editorky, zejména na zárodečný stav teoretické reflexe daného historického fenoménu, nebo na problematičnost užití pojmu „vizuální poezie“ coby zastřešující kategorie pro širokou škálu přístupů mezi literaturou, výtvarným uměním a konceptualismem.

Václav Magid, Jakub Stejskal